

О. М. Андрєєва,
д. політ. н., професор, професор кафедри міжнародної інформації,
Навчально-науковий інститут міжнародних відносин,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4587-1267>

DOI: 10.32702/2306-6814.2024.4.197

СУЧАСНІ НАУКОВІ ТРЕНДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЦИФРОВОГО РОЗВИТКУ ОХОРОНИ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

О. Andrieieva,
Doctor of Political Sciences, Professor,
Professor of the Department of International Information, Educational
and Scientific Institute of International Relations, Taras Shevchenko National University of Kyiv

MODERN SCIENTIFIC TRENDS IN THE STUDY OF DIGITAL DEVELOPMENT PROTECTION OF CULTURAL HERITAGE

З переходом людства до інформаційного суспільства відкриваються широкі перспективи для розвитку наукових знань і технологічних інновацій. Дослідники наполегливо працюють над розв'язанням глобальних проблем, відіграючи тим самим ключову роль у розвитку людства. Визнаючи науку як безперервну, багатовимірну діяльність з безмежним потенціалом для зміни поглядів на глобальне розуміння і розв'язання сучасних проблем у суспільстві, заснованому на знаннях, вкрай важливо не забувати про багату культурну спадщину, що формувалася протягом століть. Ця спадщина, сформована надбаннями античності та різних епох, глибоко вплинула на еволюцію і прогрес людства.

Метою даної статті є дослідження сучасних наукових концептів цифрового розвитку у культурної спадщини з погляду мультидисциплінарного та інтердисциплінарного підходів в епоху постнекласичної науки.

Задля реалізації мети, досліджено характерні особливості постнекласичного етапу розвитку наукової думки, в якому активно використовуються інноваційні підходи і методи, що намагаються подолати обмеження традиційних дисциплін і розвивають нові форми співпраці між галузями.

Акцентовано увагу на еволюції виникнення постнекласичної науки, яка поставила за мету виправити визнання класичним та некласичним підходами обмеження в наукових дослідженнях. Ученими цього періоду запропоновано впровадження нових методів, концепцій та підходів в методології, серед яких — інтердисциплінарність, контекстуальність і гнучкість в різних сферах наукових досліджень.

В статті досліджуються основні теорії Людвіга Вітгенштейна, П'єра Бурдьє, Пітера Бергера та Томаса Лукманів, Реймонда Курцвейла та Ніка Бострома, які передбачили, що цифровий розвиток суспільства відкриє нові можливості для наукових досліджень, збору та аналізу даних, суттєво розширить класичне наукове пізнання.

Що, в свою чергу з практичної точки зору, сприяє оновленню концептів та механізмів сучасної державної політики демократичної країни задля об'єднання зусиль науковців різних галузей наук, технічних фахівців, лідерів думок в інститутах громадянського суспільства. Одним з прикладів таких досліджень є вивчення сучасних трендів цифрового розвитку у сфері культурної спадщини.

The transition of humanity to the information society opens up broad prospects for the development of scientific knowledge and technological innovation. Researchers are working hard to solve global problems, thereby playing a key role in the development of humanity. While recognising science as a continuous, multidimensional activity with unlimited potential to change the way we think about global understanding and address contemporary issues in a knowledge-based society, it is crucial not to forget the rich cultural heritage that has been shaped over the centuries. This heritage, shaped by the achievements of antiquity and different eras, has had a profound impact on the evolution and progress of mankind.

The purpose of this article is to study the modern scientific concepts of digital development in cultural heritage from the perspective of multidisciplinary and interdisciplinary approaches in the era of post-non-classical science.

In order to achieve this goal, the author investigates the characteristic features of the post-nonclassical stage of development of scientific thought, which actively uses innovative approaches and methods that try to overcome the limitations of traditional disciplines and develop new forms of cooperation between fields.

The article focuses on the evolution of the emergence of post-nonclassical science, which aimed to correct the limitations in scientific research recognised by classical and non-classical approaches. Scientists of this period proposed the introduction of new methods, concepts and approaches in methodology, including interdisciplinarity, contextuality and flexibility in various fields of research.

The article examines the basic theories of Ludwig Wittgenstein, Pierre Bourdieu, Peter Berger and Thomas Luckmann, Raymond Kurzweil and Nick Bostrom, who predicted that the digital development of society would open up new opportunities for scientific research, data collection and analysis, and significantly expand classical scientific knowledge.

This, in turn, from a practical point of view, contributes to updating the concepts and mechanisms of modern public policy in a democratic country to unite the efforts of scientists from various fields of science, technical specialists, and opinion leaders in civil society institutions. One example of such research is the study of current trends in digital development in the field of cultural heritage.

Ключові слова: державна інформаційна політика, цифровий розвиток, цифрова трансформація, пост-некласична наука, ціннісні аспекти, охорона культурної спадщини, музейна справа, мультидисциплінарний та інтердисциплінарний підходи.

Key words: state information policy, digital development, digital transformation, post-nonclassical science, value aspects, protection of cultural heritage, museum affairs, multidisciplinary and interdisciplinary approaches.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Сьогодні наукові дослідження розширюють межі нашого розуміння космосу, буття та природних явищ. Він відкриває нові сфери знань і заохочує допитливість. Водночас наука слугує рушієм прогресу та суспільного добробуту. Ця динамічна траєкторія наукового прогресу розгорталася в різні епохи людської історії, виокремлюючи кілька ключових етапів: етап зародження (до XVII століття), етап наукової революції (XVII-XVIII століття), етап промислової революції (XIX століття), етап наукового процвітання (початок XX століття) та сучасний етап (з середини XX століття і дотепер), кожен з яких буде розглянуто в тексті науковій праці, які визначають важливі події і тренди, що сформували науковий прогрес. Всі перелічені нами етапи розвитку науки є важливими й

для розвитку державотворення, суспільства та технологій.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Останні досягнення в галузі цифрових технологій, перехід до цифровізації, перспективи розбудови цифрового суспільства в Україні та виклики, що виникають під час реалізації державної політики у сфері цифрового розвитку, широко обговорювалися багатьма вітчизняними науковцями, зокрема Горбулою Т., Кожиною А., Малиш Н., Москаленко С., Свиначуком В., Островим О. та Русаковим С. Крім того, свій внесок у дослідження цієї тематики зробили такі зарубіжні дослідники, як Ханна Н., Пенья-Лопес І., Шарма Р., Малоун Л., Гуань К., Даттакумар А., Сьобі М. Лучендо-Монедеро А., Руїс-Родрігес Ф., Гонсалес-Реланьо Р., Кім С., Чой Б., Лью Ю., Гобахлу М., Іранманеш М. та багато інших.

Дослідження цифрових трансформацій в інституціях культурної спадщини та впровадження цифрового розвитку для України протягом останнього десятиліття здійснювали провідні вітчизняні вчені Андрощук Г., Розгон О., Баркова О., Лелик М., Троцька В.; серед зарубіжних науковців — Дівайн К., Перселл К., Розенталь Д., Шерман А., Віссер Д. та Річардсон Д. тощо. Однак відсутні дослідження щодо сучасних наукових концептів цифрового розвитку у сфері музейної справи.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Мета даної статті полягає в розкритті особливості сучасних наукових концептів цифрового розвитку з огляду культурної спадщини з погляду інноваційних підходів — мультидисциплінарний та інтердисциплінарний.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Еволюція розвитку науки дозволяє нам дещо умовно виокремити такі етапи: етап зародження (до XVII століття), етап наукової революції (XVII—XVIII століття), етап промислової революції (XIX століття), етап наукового процвітання (початок XX століття) та сучасний етап (з середини XX століття і дотепер). Давайте зробимо короткий огляд цих етапів:

— етап зародження (до XVII століття) ознаменувався поступовим і обмеженим розвитком науки, коли були зроблені перші спроби класифікувати природні явища і відкрити фундаментальні закони. Цей період заклав основу для сучасних наукових досліджень;

— етап наукової революції (XVII-XVIII століття) відзначився значним внеском таких відомих вчених, як Галілео Галілей, Ісаак Ньютон, Жан-Батіст Ламарк і Карл Лінней. Ця епоха наголошувала на математичному аналізі природних явищ і появі емпіричних методологій, зокрема, наукового експерименту;

— етап промислової революції (XIX століття) представлений значними технологічними досягненнями і прогресом в технічних науках, що глибоко вплинуло на наукову діяльність. Нові дослідницькі методології та теорії підтримували промислове та наукове зростання, змінюючи суспільство, економіку та технології. Цей період дав початок таким дисциплінам, як хімія, фізика, біологія та інженерія, сприяючи індустріалізації суспільства;

— етап наукового процвітання (початок XX століття) відкрив спеціалізовані галузі, такі як квантова фізика, генетика та психологія, разом із складними теоріями та інноваційними відкриттями. Ця епоха сприяла появі таких дисциплін, як генетика, кібернетика і квантова фізика, сприяючи міждисциплінарній співпраці та методологічній гнучкості. Вона трансформувала розуміння світу і розширила свій вплив на суспільство, зробивши акцент на освіті та широкому поширенні наукових знань;

— сучасний етап (з середини XX століття і дотепер) характеризується поширенням інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) та глобальною цифровізацією, що сприяє формуванню глобальної спільноти науковців, які вирішують складні виклики та досліджують різноманітні грані нашого світу. Цей період позначений мас-

штабними дослідженнями, технологічним прогресом та міждисциплінарною співпрацею.

Розглянемо більш детально особливості наукових досліджень, характерні етапу наукового процвітання та сучасному етапу наукових досліджень, як таких, що ініціюють основні тренди розвитку прикладних аспектів наукової думки.

Поява посткласичної науки після визнання обмежень класичних методологій ознаменує етап наукового процвітання, спрямований на виправлення цих недоліків шляхом запровадження нових методів, концепцій та підходів у різних наукових сферах. На нинішньому етапі наукової еволюції, відомому як посткласична наука, що приходить на зміну класичним гуманітарним наукам, зростає значення її ролі в осмисленні людського досвіду, культур і суспільств. Ця зміна парадигми сприяє вивченню та аналізу ключових суспільних аспектів, що в кінцевому підсумку покращує наше розуміння навколишнього світу.

Термін "посткласична наука" позначає прогресивну траєкторію наукового розвитку, яка перевершує традиційні класичні підходи та методології. Хоча його переважно використовують у контексті гуманітарних і соціальних наук, він також може бути застосований до різних наукових галузей.

Основні риси, що характеризують посткласичну науку, охоплюють

1. Міждисциплінарність. Посткласична наука активно інтегрує методології та перспективи з різних наукових сфер, прагнучи вийти за межі традиційних дисциплінарних кордонів і сприяти новим формам міждисциплінарної співпраці.

2. Контекстуалізм. Посткласична наука підкреслює важливість контекстуальних міркувань, культурних впливів і соціокультурного середовища в дослідницькій діяльності. Вона розглядає науку як результат складної взаємодії між індивідами і суспільством.

3. Активне залучення суб'єктів дослідження. Посткласична наука акцентує увагу на активному залученні суб'єктів дослідження, яких часто називають акторами, визнаючи їхню безперервну і динамічну еволюцію в межах дослідницького процесу.

4. Конструктивізм. Посткласична наука займає більш конструктивну позицію щодо наукового пошуку, де дослідник бере на себе активну роль у формуванні знань і передбаченні майбутніх траєкторій, а не є пасивним спостерігачем наукового процесу.

5. Визнання суб'єктивності. Посткласична наука визнає суб'єктивну природу, притаманну дослідженню, високо оцінюючи вплив особистих переконань і досвіду на формування знань.

6. Етичні міркування. Посткласична наука надає пріоритет етичним аспектам досліджень та їхньому потенційному впливу на суспільство, наголошуючи на сумлінному дотриманні етичних стандартів та відповідальному проведенні наукових досліджень.

Таким чином, посткласична наука привертає увагу науковців, окрім іншого, і до питань, тісно пов'язаних з розвитком не тільки технологічної але й емоційної складової життєдіяльності суспільства. Тут вперше починають гостро ставитись питання збереження культурної спадщини людства.

Посткласична наука підкреслила необхідність комплексного державного підходу до збереження культурної спадщини що мав включати в себе не лише захист матеріальних цінностей, але й нематеріальних, таких як мови, традиції та звичаї на рівні політики окремих держав та законодавчих актів зі збереження культурної спадщини. Перші спроби держави взяти під охорону національні історичні пам'ятки можна побачити ще з XIX ст., проте комплексна державна політика по збереженню національного культурного надбання набула широкого розповсюдження саме у міжвоєнний період XX ст., коли видатні пам'ятки національної історії та культури були взяті під опіку держави.

Поява постнекласичної науки, що знаменує собою сучасний етап наукової думки, каталізується розвитком комп'ютерних технологій та Інтернету. Ці досягнення значно підвищили швидкість і можливості обробки та поширення інформації, відкривши нові шляхи для наукових досліджень, збору та аналізу даних, таким чином суттєво розширивши межі посткласичного наукового знання.

Сучасна наукова спільнота переживає безпрецедентну глобалізацію та згуртованість, коли традиційні бар'єри зникають, а вчені з усього світу долучаються до спільних зусиль у рамках масштабних міжнародних ініціатив та дослідницьких проєктів. Багато сучасних наукових викликів вимагають мультидисциплінарного та міждисциплінарного підходу, що характеризується інтеграцією експертів з різних наукових галузей і технічних дисциплін.

У сучасному науковому ландшафті помітне місце займають такі галузі, як біоінформатика, нанотехнології, геноміка, штучний інтелект та екологія, які переживають стрімке зростання і мають значний вплив на сучасні технології.

З'явилися нові механізми фінансування та вимоги до публікацій, дедалі більший акцент робиться на відкритому доступі для поширення наукових досліджень. Наукові дослідження стосуються таких важливих питань, як пом'якшення наслідків зміни клімату, боротьба з інфекційними захворюваннями, розробка стійких матеріалів та безлічі інших нагальних питань, що викликають занепокоєння.

Зростає частка жінок, які обирають наукові професії і досягають значних успіхів у різних галузях. Діджиталізація та штучний інтелект (ШІ) стали ключовими інструментами для наукового пошуку та аналізу, а величезні масиви даних уможливають нові відкриття та прийняття обґрунтованих рішень. Отже, сучасна епоха наукового прогресу відкриває безмежні можливості для поглиблення наукових знань і технологічних інновацій. Вчені наполегливо протистоять глобальним викликам, тим самим суттєво збагачуючи прогрес людства.

Розвиток науки — це безперервний прогрес, який залишається вічним. Наука постійно вдосконалюється, з'являються нові відкриття та ідеї, які поглиблюють наше розуміння світу та сприяють вирішенню складних питань.

Основні сфери розвитку сучасної науки охоплюють технологічну еволюцію, медичні дослідження, екологічні та кліматологічні дослідження, геноміку та біотехнології, соціальні та гуманітарні дослідження, ос-

воєння космосу та соціальні інновації. У цьому дослідженні ми зосередимося на вивченні технологічного прогресу і досліджень у сфері соціальних і гуманітарних наук.

Технологічний прогрес. Розвиток нових технологій та інженерних методологій має ключове значення в сучасних наукових дослідженнях. Це стосується розвитку штучного інтелекту, квантових обчислень, біоінженерії, робототехніки та суміжних дисциплін, які мають потенціал революціонізувати людське існування та вирішити нагальні глобальні проблеми.

Соціальні та гуманітарні науки. Дослідження в таких галузях, як психологія, соціологія, антропологія та філософія, дають неоціненний внесок у розуміння соціальних явищ та культурної динаміки сучасного суспільства.

Ці галузі взаємодіють як між собою, так і з усталеними науковими дисциплінами, сприяючи вирішенню складних проблем сучасності та підносячи ешелони наукових досягнень.

Постнекласична наука — це сучасна парадигма гуманітарних досліджень, яка відрізняється від класичних і посткласичних наукових рамок, що характеризуються жорсткими дисциплінарними межами. Вона визнає складний характер сучасних наукових досліджень, що вимагає міждисциплінарного та системного підходу для їх вирішення.

Ключовими атрибутами постнекласичної науки є міждисциплінарна співпраця, необмежений доступ до інформації, холистичні методології, залучення громадськості, глобальна перспектива та орієнтація на вирішення проблем.

У межах постнекласичних досліджень виділяють різні школи або методології, кожна з яких відображає окремі методологічні та теоретичні перспективи.

Отже, постнекласична наука підкреслює перехід від традиційних класичних методологій до більш сучасних та інклюзивних підходів в умовах цифрової еволюції суспільства. Вона підкреслює необхідність нового осмислення і застосування наукових знань для вирішення складних проблем і викликів нашої епохи. Серед таких викликів є захист культурної спадщини України в умовах воєнної агресії росії в нашу державу, збереження пам'яток архітектури та мистецтва, серед яких — музеї, галереї та ін. Тож посткласична наука сприяє забезпеченню реалізації нових підходів і методів в дослідженні цифрового розвитку музейної справи, нових форм співпраці між різними галузями.

Розглянемо кілька провідних шкіл і напрямів постнекласичних досліджень, які окреслюють сучасний ландшафт культурних студій.

Конструктивізм є теоретичною основою постнекласичної науки, що наголошує на соціальному та культурному формуванні знання та реальності через взаємодію між індивідами та спільнотами. Цей підхід заглиблюється у вплив суб'єктивності, інтерпретації та соціокультурного контексту на процеси формування знання та світосприйняття. Конструктивізм також ретельно вивчає взаємодію між владою, знанням і мовою, досліджуючи, як певні групи конструюють дискурс і контролюють поширення знань. Ключовими фігурами конструктивізму в постнекласичній науці є Людвіг Вітгенш-

тейн, П'єр Бурдьє, Пітер Бергер, Томас Лукман та Бруно Латур.

Людвіг Вітгенштейн (1889—1951), австрійський філософ, провів фундаментальні дослідження мови та її ролі у формуванні реальності. Він стверджував, що мова є продуктом соціокультурних чинників і суттєво впливає на світосприйняття. Вітгенштейн стверджував, що мова віддзеркалює структурну цілісність реальності і повинна демонструвати логічну зв'язність. Він ввів поняття мовної гри або філософії звичайного мовлення, стверджуючи, що мова виконує різноманітні функції, які залежать від контексту, а пізнання має бути контекстуалізоване в межах використання мови. Концепція мовних ігор Вітгенштайна проявляє різноманітні мовні контексти та їхні ролі в різних "іграх", підкреслюючи варіативність і контекстуальну природу мовного вираження [1].

Філософський внесок Вітгенштайна справив глибокий вплив на такі дисципліни, як філософія, лінгвістика та філософія релігії. Його праці продовжують залишатися предметом наукових дискусій і досліджень, роблячи значний внесок у наукову школу конструктивізму. Хоча основні праці Вітгенштайна були опубліковані померттю, вони каталізували розвиток конструктивної філософської думки.

П'єр Бурдьє (1930—2002), видатний французький соціолог, відомий своїм внеском в антиглобалістський рух, присвятив свою наукову діяльність дослідженню динаміки соціального капіталу, культурних практик та впливу соціального середовища на формування особистості. Бурдьє ввів поняття "соціального поля", окреслюючи взаємопов'язані інституції, групи та акторів, які змагаються за ресурси та вплив у певних суспільних сферах, таких як політика, культура чи наука. Крім того, він ввів поняття "культурний капітал" для позначення накопичення знань, освіти, мистецької майстерності та культурних компетенцій, які індивіди можуть використовувати для просування в суспільстві. Ця концепція підкреслює важливість соціальних мереж і зв'язків у доступі до ресурсів і можливостей у суспільстві [2; 3].

Бурдьє заглиблювався у взаємодію між культурою та суспільством, зображуючи культуру як ключовий механізм, що увічнює соціальну нерівність. Він наголошував на тому, як соціальні норми та структури передаються з покоління в покоління, увічнюючи соціальну стратифікацію. Праці Бурдьє є вагомим внеском в аналіз соціальних структур, культурної динаміки та нерівності, сприяючи створенню теоретичної бази, яка залишається актуальною для вивчення сучасних суспільних, культурних та політичних явищ.

Пітер Бергер (1929—2017) і Томас Лукман (1927—2016), автори фундаментальної праці "Соціальне будівництво реальності", досліджували, як соціальні інститути та комунікація формують соціальні реальності. Їхнє фундаментальне положення полягає в тому, що індивіди та групи, які беруть участь у соціальній взаємодії, врешті-решт конструюють систему переконань або ментальних репрезентацій дій один одного, що призводить до встановлення взаємних ролей у соціальній системі [4].

Бруно Латур (1947—2022) — видатний французький філософ і соціолог, відомий як першовідкривач ак-

торно-мережевої теорії, яку також називають "соціологією перекладу". Ця концепція розглядає суб'єктів та об'єкти як невід'ємні складові соціальних мереж. Центральним у цій теорії є поняття про те, що агенти, які охоплюють людей, технології та об'єкти, взаємодіють між собою, утворюючи мережі, які формують як соціальні, так і технологічні явища. Теорія ретельно вивчає взаємодію між різноманітними факторами та досліджує їхній взаємний вплив [5].

Латур та науковці подібного спрямування зробили значний внесок у просування конструктивістських парадигм у науковому дослідженні. Ці парадигми підкреслюють важливість соціокультурного контексту, інтерпретації та взаємодії у формуванні знання та реальності. Вони збагачують наше розуміння когнітивних процесів, пов'язаних зі сприйняттям та інтерпретацією світу як у науковому, так і в суспільному контекстах [6].

Конструктивізм знаменує відхід від класичного об'єктивізму та абсолютизму, визнаючи суб'єктивність, притаманну формуванню знань. Він проклав шлях до нових шляхів аналізу соціальної динаміки та взаємодій, слугуючи життєво важливим теоретичним підґрунтям для вивчення сучасних соціокультурних та політичних явищ у постнекласичну наукову епоху.

Культурологія в постнекласичній науковій парадигмі — це міждисциплінарне дослідження культури, суспільства та суб'єктивності на тлі глобалізації, сучасних медіа та культурної гетерогенності. Вона має на меті досягнути культуру як багатогранний соціальний конструкт, що пронизує всі аспекти людського існування. Культурні студії охоплюють широкий спектр предметів, використовуючи методології та підходи з різних дисциплін, таких як антропологія, соціологія, літературознавство, філософія медіа та культурна географія. Підкреслюючи роль медіа, масової культури та нових цифрових платформ у формуванні культурних наративів і способів комунікації, культурні студії активно вивчають культурні ідентичності, зокрема етнічні, національні, релігійні та гендерні, а також досліджують питання, пов'язані з гендерною нерівністю та ролями.

Видатною постаттю у постнекласичному науковому русі є Джеймс Кліффорд (1945) — американський антрополог і теоретик культурології, визнаний за свій внесок у культурну антропологію та культурологію. Кліффорд виступав за рефлексивність в антропології, наголошуючи на усвідомленні науковцями свого впливу на культури та середовища, які вони досліджують. Він досліджував культурні трансформації, перетини та глобалізаційні процеси в сучасному суспільстві. Його дослідження заглиблювалися в міжкультурну комунікацію та взаєморозуміння в різних культурних ландшафтах, концептуалізуючи культуру як текстову сутність та аналізуючи, як різні культурні символи та репрезентації формують значення та ідентичності [7; 8; 9].

Кліффорд використовував метафору "колажу" і "монтажу", щоб проілюструвати формування культур з різних елементів і шарів. Його роботи значно просунули вперед культурну антропологію та культурологію, особливо в розумінні культурних змін у глобальному контексті. Ідеї Кліффорда стали поштовхом для подальших досліджень і дискусій у цих галузях.

Таблиця 1. Приклади провадження цифрового розвитку в сфері охорони культурної спадщини

Назва інструментів	Приклад
Віртуальні музеї та онлайн-колекції	Лувр, музеї Ватикану, Британська Національна Галерея, Театр-музей Далі, музей Максима Рильського.
3D реконструкції археологічних об'єктів та цілих історичних регіонів	Завдяки розширеній реальності (AR) можна створювати 3D моделі археологічних пам'яток. Наприклад, реконструкція Помпеї дозволяє відвідувачам побачити, як виглядало місто до виверження Везувія; онлайн-платформа з інтерактивною мапою пам'яток археології та історико-культурної спадщини Полтавської області; цифрова реконструкція музею Куїнджі.
Цифрові виставки та інтерактивні додатки	Google Arts & Culture дозволяє відвідувачам досліджувати мистецтво та культурну спадщину через віртуальні тури та інтерактивні додатки; додаток Polysat дозволяє громадянам України відвідувати 3D-моделі будівель та пам'яток у випадку їх пошкодження або знищення (сканування можна виконувати за допомогою мобільних телефонів, камер DSLR та навіть дронів).
Цифрові архіви та бази даних	Європейська цифрова бібліотека містить мільйони цифрових об'єктів з різних країн Європи; SUCHO (цифровий архів сайтів української культурної спадщини).

Джерело: сформовано автором.

Тереза де Лауретіс (1938) — італійська культурна критичка та кінеотеоретичка, відома своїм внеском у гендерні дослідження та теорію кіно. Вона стала першопрохідцем у дослідженні гендерної динаміки в культурному та медійному контекстах, заглиблюючись у прояв владних структур та ідентичностей у культурних репрезентаціях. Зокрема, вона концептуалізувала поняття "глядач", щоб дослідити взаємодію між глядачем і фільмом та вплив кіно на формування гендерних ідентичностей. Де Лауретіс детально досліджувала гендер як перформативний конструкт, з'ясовуючи його постійне творення та відтворення через дії та репрезентації. Крім того, її досвід поширюється на аналіз фільмів, з'ясовуючи, як кіно формує гендерні ролі та ідентичності. Використовуючи постструктуралістські теорії, вона застосовує аналітичні рамки для ретельного вивчення культурних текстів [10].

Реймонд Курцвейл (1948), видатний американський винахідник і футуролог, відомий своїми інноваціями в системах розпізнавання мовлення, відомий як футуролог. Його прогнози зосереджені на появі штучного інтелекту та радикальних технологіях продовження життя. Курцвейл бачить майбутнє, в якому людство досягне безпрецедентного матеріального достатку, а можливо, і безсмертя. Він надає наукове обґрунтування технологічної сингулярності — концепції, що позначає експоненціальний прогрес у науці та технологіях, зумовлений потужним ШІ, який перевершує людський інтелект, та інтеграцією людини з кібернетичними вдосконаленнями [11; 12; 13; 14].

Нік Бостром (1973), шведський філософ, який здобув освіту в Лондонській школі економіки та політичних наук і Гетеборзькому університеті. Відомий своїми дослідженнями глобальних ризиків та антропоного принципу. Нині він працює директором Інституту майбутнього людства в Оксфордському університеті, а в 2000 році отримав ступінь доктора філософії в Лондонській школі економіки і політичних наук. Він часто виступає в засобах масової інформації, де заглиблюється в теми, пов'язані з трансгуманізмом, такі як клонування, штучний

інтелект, суперінтелект, завантаження свідомості, кріоніка, нанотехнології та симуляція реальності [15].

Науковці, про яких йдеться, працюють у різних дисциплінарних сферах, включаючи культурологію та медіа-дослідження, культурну антропологію, соціологію та філософію. Їхні праці допомагають зрозуміти вплив культури на суспільство та індивідуальний досвід у сучасному світі, де медіа, глобалізація та розмаїття набувають дедалі більшого значення. Саме завдяки їх науковим концептам можливий динамічний цифровий розвиток у сфері культурології, музейної справи.

Цифровий розвиток у сфері захисту культурної спадщини має ряд викликів та перспектив, які визначають його поточний стан та майбутнє розвиток. Серед основних викликів — необхідність адаптації публічних службовців та працівників сфери культури, музейного персоналу до нових технологій, забезпечення кібербезпеки, та управління великими обсягами даних. Перспективи цифрового розвитку (врядування) включають розширення доступності музейних колекцій, використання інтерактивних та інноваційних засобів для приваблення відвідувачів, та збільшення ролі музеїв як освітніх та культурних центрів, зокрема: створення віртуальних музеїв та онлайн колекцій, 3D реконструкцій археологічних об'єктів, створення цифрових виставок та інтерактивних додатків, створення цифрових архівів та баз даних тощо (Табл. 1).

В контексті публічного управління концепція цифрового врядування охоплює використання цифрових технологій у управлінні для підвищення ефективності, прозорості та участі громадян у цих процесах. Цифрове врядування розвивається через впровадження таких технологій, як Інтернет речей, штучний інтелект, великі дані та блокчейн-технології, задля оптимізації процесів управління та покращення державних послуг.

Цифровий розвиток включає перехід від традиційних паперових процесів до автоматизованих цифрових систем, спрощення доступу громадян до державних послуг через онлайн-платформи та використання цифрових даних для прийняття обґрунтованих рішень, що є новим трендом захисту даних, збереження та охорони культурної спадщини у цифровому просторі.

Проблема збереження та охорони культурної спадщини вже вийшла далеко за межі однієї країни та набула рис глобальної проблеми всього людства. На сьогодні у світі підписано безліч міжнародних договорів та конвенцій з питань збереження культурної спадщини, під охороною впливових міжнародних організацій, таких як ЮНЕСКО, знаходяться визначні культурні об'єкти, втрата яких стане трагедією ще не для одного покоління нащадків, але поки в XXI столітті можливі війни, до тих пір ми не можемо бути впевненими у тому, що видатні культурні об'єкти минулого побачать наші нащадки: Старий міст XVI ст. в Мостарі на Балканах, унікальна колекція документів, рукописів і стародруків Сараєвського інституту сходознавства, архітектурні пам'ятки Мосула й Німруда в Іраку, суфійські місця в Лівії та Малі, Пальміра та Алеппо у Сирії, статуй Будди в Баміанській долині Афганістану, мавзолей святих суфіїв у Тімбукту на Малі, старовинне мусульманське кладовище в Криму, унікальна колекція творів М.Примаченко в історико-краєзнавчому музеї в Іванкові, архів-бібліотека

ка Фонду В.Чорновола у с.Лісова Буча, Національний літературно-меморіальний музей Г.Сковороди у Сковородинівці, Святогірська лавра на Донеччині, Троїцько-Іллінський та Єлецький монастирі в Чернігові, Георгіївська церква в с. Заворичі, Воронцовський палац в Одесі, художній музей імені А. Куїнджі в Маріуполі — вже ніколи не повернути в їх первинній формі. Проте, за допомогою сучасних наукових розробок в галузі цифрових технологій, можливо зберегти пам'ять про них та нагадування нащадкам про жадливі і непоправні наслідки воєн.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Таким чином, на сучасному етапі наукового розквіту відкриваються безмежні можливості для розвитку інноваційного наукового знання і технологічного прогресу у різних сферах діяльності. З огляду на це, сьогодні зроблено нові відкриття у сфері поєднання несуміжних галузей, які допомагають краще розуміти світ і вирішувати надскладні проблеми в глобалізаційному вимірі.

Зазначимо, що в концептах посткласичного та сучасного етапів розвитку науки активно використовуються інноваційні підходи і методи, завдяки яким здійснено подолання обмеженню традиційних дисциплін, розвиваються нові форми співпраці між галузями, впроваджено нові методи, концепції та підходи в методології, серед яких — інтердисциплінарність, контекстуальність і гнучкість у різних сферах наукових досліджень, серед яких розвиток цифровізації у сфері збереження культурної спадщини.

Застосування основних теорій Людвіга Вітгенштейна, П'єра Бурдьє, Пітера Бергера та Томаса Лукманів, Реймонда Курцвейла та Ніка Бострома сприяє розвитку методології цифровізації у збереженні культурної спадщини, відкриває нові можливості для наукових досліджень, збору та аналізу даних з цієї теми; оновленню механізмів сучасної державної політики в кожній демократичній країні світу задля об'єднання зусиль учених різних галузей наук, технічних фахівців, лідерів інститутів громадянського суспільства.

Література:

1. Wittgenstein L. Culture and Value. University Of Chicago Press, 1984. 195 p.
2. Bourdieu P. Distinction: A social critique of the judgement of taste. Cambridge, Mass: Harvard University Press, 2000. 613 p.
3. Bourdieu P. In other words: essays towards a reflexive sociology. Stanford, Calif : Stanford University Press, 1990. 223 p.
4. Berger P. L., Luckmann T. The Social Construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge. Garden City, NY: Anchor Books, 1966. 125 p.
5. Latour B. On the modern cult of the factish gods. Durham [NC]: Duke University Press, 2010. 168 p.
6. Latour B., Woolgar S. Laboratory life: the construction of scientific facts. Princeton, New Jersey: Princeton University Press. (Originally published 1979 in Los Angeles, by SAGE Publications), 1986. 281 p.

7. James Clifford, George E. Marcus Writing culture: The poetics and politics of ethnography / ed. by C. J. 1945, M. G. E, S. o. A. Research. Berkeley : University of California Press, 1986. 305 p.

8. Clifford J. Returns: Becoming Indigenous in the Twenty-First Century. Harvard University Press, 2013. 376 p.

9. James C. Person and myth: Maurice Leenhardt in the Melanesian world. Durham : Duke University Press, 1992. 270 p.

10. White P., Lauretis T. d. Figures of Resistance: Essays in Feminist Theory. University of Illinois Press, 2010. 320 p.

11. Kurzweil R. The Age of Intelligent Machines. Cambridge, MA: MIT Press, 1990. 565 p.

12. Kurzweil R. How to Create a Mind: The Secret of Human Thought Revealed. [S.l.] : Penguin Group US, 2012. 352 p.

13. Kurzweil R., Grossman T. Fantastic Voyage: Live Long Enough to Live Forever. Plume, 2005. 464 p.

14. Bostrom N. Observational selection effects and probability. (PhD thesis). London School of Economics and Political Science, 2000. 205 p.

References:

1. Wittgenstein, L. (1984), Culture and Value, University Of Chicago Press, Chicago, USA.
 2. Bourdieu, P. (2000), Distinction: A social critique of the judgement of taste, Harvard University Press, Cambridge, USA.
 3. Bourdieu, P. (1990), In other words: essays towards a reflexive sociology, Stanford University Press, Stanford, USA.
 4. Berger, P. L., & Luckmann, T. (1966), The Social Construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge, Anchor Books, Garden City, NY, USA.
 5. Latour, B. (2010), On the modern cult of the factish gods, Duke University Press, Durham, USA.
 6. Latour, B., & Woolgar, S. (1986), Laboratory life: the construction of scientific facts, Princeton University Press. (Originally published 1979 in Los Angeles, by SAGE Publications), Princeton, New Jersey, USA.
 7. Clifford, J. and Marcus, G. E. (1986), Writing culture: The poetics and politics of ethnography, University of California Press, USA.
 8. Clifford, J. (2013), Returns: Becoming indigenous in the twenty-first century. Harvard University Press.
 9. James, C. (1992), Person and myth: Maurice leenhardt in the melanesian world, Duke University Press, Durham, USA.
 10. White, P., & Lauretis, T. d. (2010), Figures of Resistance: Essays in Feminist Theory, University of Illinois Press, USA.
 11. Kurzweil, R. (1990), The Age of Intelligent Machines, MIT Press, Cambridge, USA.
 12. Kurzweil, R. (2012), How to Create a Mind: The Secret of Human Thought Revealed, Penguin Group US, USA.
 13. Kurzweil, R., Grossman, T. (2005), Fantastic Voyage: Live Long Enough to Live Forever, Plume, USA.
 14. Bostrom, N. (2000), "Observational selection effects and probability", PhD thesis, London School of Economics and Political Science, London, UK.
- Стаття надійшла до редакції 09.02.2024 р.*